

ТМ	Г. XXIII	Бр. 1-2	Стр. 143 - 144	Ниш	јануар - јун	1999.
----	----------	---------	----------------	-----	--------------	-------

Приказ дела
Примљено: 11.10.1999.

Љубиша Митровић

ДОПРИНОС СОЦИОЛОГИЈИ ДРУШТВЕНИХ ПРОМЕНА*

Монографија *Политичке културе и социјалне промене - Међународна поређења* Владимира Рукавишникова, Лука Халмана и Питера Естера, својеврсна је копродукција социолога из Западне Европе (Холандија) и Русије. Настала је као резултат социолошких истраживања друштвених промена после престанка хладног рата. Она је најпре објављена у Холандији (1997) на енглеском језику под називом *Од хладног рата ка хладном миру*, а затим и на руском (1998), под наведеним насловом.

У овој социолошкој и политиколошкој монографији са око 350 страница текста, презентирани су резултати компаративне анализе политичких култура и социјалних промена у земљама Запада и Русије од 1980. до 1990. године. Она има десет глава: 1. Русија и Запад: Основни резултати економског развоја у двадесетом веку; 2. Социјалне промене, неједнакост и сиромаштво; 3. Политичке културе Запада и Русије у 1980; 4. Задовољство животом, базичне оријентације у односу на друштво и поверење према властима; 5. Типологија политичких култура; 6. Политичка идентификација и гласачко понашање; 7. Циљеви за будућност, проблеми садашњости и социјалне вредности и човекове акције; 8. Национално-друштвена идентификација; 9. Социјалне промене и морал; 10. Глобализација и вестернизација.

Монографија је ослоњена на резултате емпиријских и других истраживања и преко 350 библиографских јединица на светским језицима. Она је дело заједничког рада групе научника из Тилбуршког универзитета у Холандији и Института за социјално-политичка истраживања Руске Академије наука. У оквиру реализације истраживачких циљева макро пројекта међународних компаративних анкета под називом *Глобалне (Европске) вредности*. Рад на овом пројекту трајао је више година, а првобитна монографија под називом *Од хладног рата према хладном миру*, добила је високу оцену у научним круговима и публицистици. Руска верзија монографије значајно је проширена захваљујући додатној креацији Владимира Рукавишникова. Њен садржај је проширен и најновијим анкетним истраживањима и статистичким информацијама, који су добијени у 1996. и 1997. години на основу других материјала. Те измене и допуне ове моно-

* Рукавишников, В., Халман, Л. и Естер, П. 1998 *Политические культуры и социальные изменения. Международные сравнения*. Москва: Совпадение.

графије умногоме су допринеле да је пред нама нова оригинална студија.

Емпиријску основу за компаративну анализу у књизи *Политичке културе и социјалне промене* чиниле су, упоредо са званичним материјалима државне и међународне статистике, подаци репрезентованих анкета становништва различитих земаља Западне и Источне Европе, Америке, Канаде и Русије. У монографији се даје упоредни преглед промена у економском развоју, политици и култури у различитим регионима света у XX-ом веку, а посебно се прате кретања у периоду 1980-1990. и промене у тзв. постсоцијалистичким друштвима. У студији су опширно изложени најновији подаци везани за анкетна истраживања друштвених мишљења, тј. социјалне ставове, која су спроведена на Западу и Истоку и на основу којих се упоређују нивои задовољства квалитетом живота, представе о циљевима за будућност и задацима садашњице, вредности и смернице, структура и динамика морала Руса и становника западних земаља. Велика пажња је посвећена типологији и социодинамици политичких култура, бирачком и протестном понашању, питањима политичке идентификације, поверења демократским и аутократским институцијама, проблемима друштвеног и националног идентитета. У вези са анализираним темама разматрана су актуелна питања теорије модернизације и глобализације, али и релевантна питања методологије компаративних социолошких и поликолошких истраживања.

Резултати истраживања у студији презентирани су и са 55 табела и 6 графика. Доминантни метод социолошке анализе је компаративни уз ослонац на анкетна истраживања. У случају Русије – то су резултати општеруских анкета становништва, које су спроведене од 1989. до 1996. године, од стране Одељења за социјалну динамику Института социјално-политичких истраживања Руске Академије наука, под руководством Владимира Рукавишникова. Подаци, који карактеришу поличку културу западних друштава – углавном су ослоњени на два таласа националних анкета становништва, остварених 1981. и 1990-91. године у већини земаља Европе и Северне Америке, од стране интернационалног тима истраживача. Холандски социолози Лук Халман и Питер Естер руководили су тимом истраживача окупљених око пројекта *European Value Study Group*. Студија је, такође, ослоњена и на податке анкета Еуробарометра и других европских и америчких института.

Монографија *Политичке културе и социјалне промене* представља значајан допринос социологији развоја и социологији политике у савременој европској и светској социологији. Својим резултатима компаративних студија, она омогућава да дубље разумемо суштину глобалних и регионалних процеса у нашој савремености, а посебно у периоду раскршћа светова – од хладног рата ка хладном миру и тзв. периоду посткомунистичке транзиције. Она је, у исто време, доказ успешне и плодотворне међународне сарадње социолога и политиколога на истраживања проблема савременог друштва.

Посебно заслугу за дефинитивно обликовање и објављивање ове студије на руском свакако припада руском социологу средње генерације Владимиру Олеговичу Рукавишникову, шефу Одељења за изучавање социјалне динамике при Институту за социјално-политичка истраживања Руске Академије наука и једном од спољних сарадника на нашем пројекту Регионална културна сарадња на Балкану.

Ова студија својим квалитетом и донетима намењена је, не само специјалистима у областима социологије и политичких наука, већ и професорима, наставницима и студентима, а такође и широј читалачкој публици коју интересује садашњост и будућност Русије и савременог света.